

POSTANOWIENIE

Dnia 27 czerwca 2007 r

Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku VI Wydział Gospodarczy w składzie następującym: Sędzia komisarz: SSR E. Kubiak po rozpoznaniu w dniu 27 czerwca 2007 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy w postępowaniu upadłościowym M. sp. z o.o. w G. na skutek wystąpienia Syndyka Masy Upadłości M. sp. z o.o. w G. w przedmiocie złożenia wniosku do Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w związku z dokonaniem zajęciem na rzecz Głównego Urzędu Celnego w Saarbrücken, reprezentowanego przez Kierownictwo, siedziba w Kaiserslautern, Augustrape 6, 67655 Kaiserslautern

postanawia:

I. zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni – w poniżej wskazanym zakresie - przepisów prawa wspólnotowego:

1. czy organy administracji państwowej Państwa Członkowskiego uprawnione są do dokonania zajęcia środków finansowych znajdujących się na rachunku bankowym podmiotu gospodarczego po ogłoszeniu jego upadłości w innym Państwie Członkowskim (zastosowania tzw. aresztu majątkowego) wbrew regulacji prawa krajowego Państwa wszczęcia postępowania (art. 4, Rozporządzenia Rady (WE) 1346 /2000 z dnia 29 maja 2000 roku w sprawie postępowania upadłościowego) - w sytuacji, gdy nie zachodzą przesłanki do zastosowania dyspozycji art. 5 oraz 10 powołanego rozporządzenia, wobec treści art. 3, art. 4, art. 16, art. 17 oraz art. 25 w/w Rozporządzenia Rady (WE) 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 roku w sprawie postępowania upadłościowego tj. w świetle regulacji dotyczących jurysdykcji Sądu Państwa wszczęcia postępowania upadłościowego, prawa właściwego dla tego postępowania oraz przesłanek i skutków uznania postępowania upadłościowego,
2. czy, w świetle 25 pkt 1 i nast. Rozporządzenia Rady (WE) 1346 /2000 z dnia 29 maja 2000 roku w sprawie postępowania upadłościowego, organy administracji Państwa Członkowskiego, w którym nie wszczęto wtórnego postępowania upadłościowego, a które podlega przezeń uznaniu na mocy art. 16 w/w rozporządzenia, mogą odmówić uznania orzeczeń Państwa wszczęcia postępowania dotyczących prowadzenia i ukończenia postępowania upadłościowego na podstawie art. 31 - 51 Konwencji brukselskiej o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych z powołaniem się na regulacje wewnętrzne.

UZASADNIENIE

I. Przedstawienie stanu faktycznego, będącego podstawą pytań preiudycjalnych

Postanowieniem z dnia 9 czerwca 2005 roku Sąd Rejonowy w Gdańsku Wydział XX Gospodarczy ogłosił upadłość M. sp. z o.o., obejmującą likwidację majątku upadłego, (sygn. akt: GU 91/05).

Upadła spółka prowadziła działalność budowlaną w Polsce oraz na terenie Republiki Federalnej Niemiec.

W dniu 11 lipca 2005 roku na wniosek Urzędu Celnego w Saarbrücken tamtejszy Sąd (Amtgericht Saarbrücken) wydał decyzję, na mocy której nałóżono areszt na majątek M. sp. z o.o., a tym samym dokonano zajęcia kwoty 50 683,08 €, znajdującej się na rachunku bankowym spółki w Niemczech oraz roszczeń finansowych upadłego wobec kontrahentów niemieckich z tytułu wykonanych na ich rzecz robót budowlanych. Powodem podjęcia w/w działań przez administrację celną oraz sądy w Niemczech było podejrzenie popełnienia wykroczenia przez Dyrektora Oddziału spółki Tadeusza J. polegającego na nie wypłacaniu wynagrodzeń 9 polskim pracownikom zatrudnionym w oddziale spółki w Oberhausen oraz nie odprowadzaniu stosownych kwot do niemieckiej Kasy Urlopowej /ULAK/.

Od powyższego orzeczenia Syndyk Masy Upadłości - za pośrednictwem niemieckiego adwokata - złożył w dniu 20 lipca 2005 roku odwołanie do Sądu Krajowego w Saarbrücken, który postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2005 roku (sygn. akt: 8 Qs 75/05) odrzucił zażalenie jako nieuzasadnione i podlegające kosztom. W uzasadnieniu powyższego orzeczenia Sąd Krajowy w Niemczech wskazał, iż zasadniczo składający zażalenie był uprawniony do jego złożenia, aczkolwiek zażalenie to nie wywołuje żadnego skutku, gdyż zaistniały przesłanki do zarządzenia przepadku według par. 29a OwiG. W dalszej części uzasadnienia Sąd Krajowy wskazał, iż wobec otwartego w Polsce postępowania ws. niewypłacalności należy się obawiać, iż osoby odpowiedzialne w spółce składającej zażalenie dokonają inkasa otwartych kwot w krótkim terminie i przewiozą do Polski ,aby uniknąć dostępu do nich władz niemieckich. Sąd Krajowy wskazał, iż wobec zarządzenia aresztu nie stoi na przeszkodzie, wedle obecnego stanu postępowania rzekome otwarcie postępowania ws. niewypłacalności z majątku składającego zażalenie .Sąd Krajowy w Niemczech wskazał także ,iż wzajemne uznawanie postępowań w sprawie niewypłacalności pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej reguluje rozporządzenie (WE) nr 1346/2000 Rady z dnia 29 maja 2000 r o postępowaniach w sprawie niewypłacalności ,zaś ramy dla powyższego pojęcia w sprawach międzynarodowych ustala tu art.1 ust.1 rozporządzenia, przy czym rozporządzenie to nie jest stosowane, gdy narodowe postępowanie spełnia wymienione tam przesłanki. Sąd Krajowy wskazał także, iż postępowania w sprawie niewypłacalności, które przypadają w zakres zastosowania są pojedynczo wyszczególnione, w związku z tym istnieje numerus clausus postępowań przeznaczonych do uznania , wskazując jednocześnie, iż listy te zostały rozszerzone po przystąpieniu Polski do UE i innych krajów poprzez Rozporządzenie WE nr 603/2005 Rady z dnia 12.04.2005 r o zmianach list postępowań przy niewypłacalności, likwidacji i syndyków w załącznikach A, B i C Rozporządzenia uznając, iż z kopii załączonej do zażalenia dotyczącej postanowienia Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 09.06.2005 r o otwarciu postępowania ws. niewypłacalności nie wiadomo , czy chodzi tu o postępowanie w sprawie niewypłacalności uznawane w Niemczech według wyszczególnienia w załączniku do wyżej wspomnianego Rozporządzenia.

II. Przepisy krajowe Państwa wszczęcia postępowania mające zastosowanie w sprawie wraz z orzecznictwem.

- Ustawa z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003, Nr 60, poz. 535): przepis art. 146 oraz przepisy Części I - Tytułu V oraz Tytułu VIII ustawy.

III. Istotne dla sprawy przepisy prawa wspólnotowego.

- art. 3, art. 4, art. 16, art. 17 oraz art. 25 Rozporządzenia Rady (WE) 1346 /2000 z dnia 29 maja 2000 roku w sprawie postępowania upadłościowego.

IV. Powody dla których Sad Krajowy zwraca się z pytaniem o wykładnię przepisów wspólnotowych.

Wystąpienie przez tutejszy Sąd do Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni przepisów prawa wspólnotowego wskazanych w powołanych pytaniach uzasadnione jest tym, iż stanowisko Trybunału mieć będzie kluczowe znaczenie dla podjęcia przez Sąd dalszych czynności zmierzających do zakończenia postępowania upadłościowego. Wskazać należy, iż na obecnym etapie postępowania zajęte przez organ niemiecki środki pozostają poza zakresem władztwa zarówno polskiego Sądu, jak i Syndyka Masy Upadłości co powoduje, iż podejmowanie dalszych czynności co do w/w kwoty - w świetle stanowiska organu niemieckiego - jest niemożliwe.

W przedmiotowej sprawie kluczowym jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy zajęcie przez organ niemiecki środków należnych upadłej spółce i pominięcie właściwych przepisów dotyczących postępowania upadłościowego w Państwie wszczęcia postępowania, w świetle regulacji Rozporządzenia Rady (WE) 1346/2000, narusza prawo wspólnotowe. Szczególnie należy tu mieć na względzie art. 146 ust. 1a Państwa wszczęcia postępowania, tj. ustawy - Prawo upadłościowe i prawcze, który stanowi, iż postępowanie egzekucyjne - zarówno sądowe, jak i administracyjne - wszczęte przeciwko upadłemu przed ogłoszeniem jego upadłości ulega zawieszeniu z mocy prawa z datą ogłoszenia upadłości zaś postępowanie egzekucyjne umarza się z mocy prawa po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Wedle ust. 2 w/w regulacji - sumy uzyskane w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym i niewydane przelewa się do masy upadłości, a wierzyciele, którzy prowadzili egzekucję, będą zaspokojeni według przepisów ustawy. Ustęp 3 powyższego artykułu stanowi, iż przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio, gdy na majątku upadłego ustanowiono zabezpieczenie w ramach postępowania zabezpieczającego. Zaspokojenie zaś wierzycieli, których roszczenie zabezpieczono hipoteką przymusową lub hipoteką morską następuje według przepisów ustawy. Stosownie do treści art. 146 ust. 4 w/w aktu w czasie postępowania upadłościowego niedopuszczalne jest wszczęcie postępowań egzekucyjnych z masy upadłości przeciwko upadłemu. Orzeczenie zasądzające świadczenie od upadłego wydane po ogłoszeniu upadłości podlega wykonaniu według przepisów ustawy. Kwoty pobrane lub zajęte z rachunku dłużnika, po ogłoszeniu jego upadłości powinny zatem zostać objęte masą upadłości, po to, aby wierzyciel został zaspokojony w trybie egzekucji uniwersalnej i według porządku przewidzianego w prawie upadłościowym.

Mając powyższe na uwadze, w tym fakt, iż zajęcie środków upadłej spółki dokonane zostało po wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości w Państwie wszczęcia postępowania - Rzeczypospolitej Polskiej - uznać należy skierowanie przez tut. Sąd niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym za konieczne i w pełni uzasadnione.

V. Argumentacja Syndyka Masy Upadłości M. sp. z o.o.

Zdaniem Syndyka decyzja organów administracji oraz sądów niemieckich niezgodne są z obowiązującym prawem wspólnotowym, przede wszystkim rozporządzeniem Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 roku w sprawie postępowania upadłościowego (OJ L 160, 30/06/2000). Powyższe decyzje uniemożliwiają nie tylko Syndykowi masy upadłości w/w podmiotu, ale przede wszystkim polskiemu sądowi gospodarczym wykonywanie czynności związanych z prowadzonym postępowaniem stosownie do przepisów prawa wspólnotowego, w tym polskiego - jako prawa właściwego ze względu na miejsce wszczęcia postępowania i

siedziby spółki, co prowadzi do poważnych zakłóceń w procesie podejmowanych czynności związanych z toczącym się postępowaniem w Polsce, a tym samym skutkuje naruszeniem interesów wierzycieli upadłego, mających prawo pierwszeństwa do zaspokojenia swych roszczeń z masy upadłości.

W świetle powyższego - zdaniem Syndyka - stanowisko organów i sądów niemieckich w przedmiotowej sprawie uznać należy za sprzeczne z pkt 8 preambuły w/w rozporządzenia Rady który stanowi, iż dla osiągnięcia poprawy skuteczności i efektywności postępowań upadłościowych o transgranicznych skutkach, jest niezbędne i właściwe, aby postanowienia dotyczące właściwości, uznawania oraz prawa właściwego w tym zakresie zostały zawarte w akcie prawa wspólnotowego, który jest wiążący dla Państw Członkowskich oraz bezpośrednio w nich obowiązujący.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 powołanego rozporządzenia Rady, Sądy Państwa Członkowskiego, na terytorium którego znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika, są właściwe dla wszczęcia postępowania upadłościowego, przypadku spółek i osób prawnych domniemywa się, że głównym ośrodkiem ich podstawowej działalności jest siedziba określona w statucie, chyba że zostanie przeprowadzony dowód przeciwny.

W przedmiotowej sprawie za niepodważalną uznać należy kompetencję sądu polskiego do wszczęcia postępowania upadłościowego wobec M. sp. z o.o., nie może być kwestionowana także okoliczność, iż głównym ośrodkiem podstawowej działalności dłużnika jest Rzeczypospolita Polska - żaden z organów administracji, czy też sądów niemieckich nie przeprowadził dowodu przeciwnego w tej kwestii.

Co najważniejsze w przedmiotowej sprawie, jedyną możliwością dokonania przez stronę niemiecką prawnie skutecznego, w świetle przepisów Unii Europejskiej, zajęcia w/w wierzytelności upadłego było, stosownie do regulacji art. 3 ust. 2 i 3 w/w rozporządzenia, wszczęcie przez tamtejszy sąd wtórnego postępowania upadłościowego co do majątku Oddziału dłużnika znajdującego się na terenie Niemiec. Postępowanie takie nie zostało przez stronę niemiecką wszczęte (także na podstawie art. 3 ust. 3 w/w rozporządzenia).

Zdaniem syndyka niezasadne jest zatem powoływanie się przez stronę niemiecką na § 29a, 30 i 130 i następne ustawy niemieckiej OwiG, tym bardziej, że nie istnieją w jego ocenie przesłanki zastosowania wskazanych w uzasadnieniu orzeczenia Sądu regulacji w/w aktu. W ocenie syndyka brak jest bowiem podstaw do uznania, jakoby M. sp. z o.o. uzyskał jakąkolwiek korzyść majątkową w wyniku popełnienia wykroczenia, o które podejrzewany jest dyrektor Oddziału w Niemczech Tadeusz J. Dodatkowo syndyk wskazał, iż w jego ocenie organy niemieckie nie są już obecnie zainteresowane, tym czy w przedmiotowej sprawie faktycznie popełnione zostało wykroczenie, i tym samym wskazanie sprawcy i poszkodowanego, albowiem roszczenia administracji niemieckiej zostały już zaspokojone poprzez zajęcie.

Argumentując swoje stanowisko syndyk powołał się również jako na mający zastosowanie w niniejszej sprawie, art. 4 ust. 1 i następne Rozporządzenia, który stanowi, iż dla postępowania upadłościowego i jego skutków właściwe jest prawo Państwa Członkowskiego, w którym zostaje wszczęte postępowanie, określanego dalej jako „Państwo wszczęcia postępowania”, które, zgodnie z ust. 2 cyt. artykułu, określa przesłanki wszczęcia postępowania upadłościowego, sposób jego prowadzenia oraz ukończenia, w szczególności dłużników, w stosunku do których może być prowadzone postępowanie upadłościowe, a także mienie wchodzące w skład masy oraz sposób postępowania z mieniem nabytym przez dłużnika po wszczęciu postępowania oraz podział środków uzyskanych z likwidacji majątku, kolejność zaspokojenia wierzytelności oraz prawa wierzycieli, którzy po wszczęciu postępowania upadłościowego zostali częściowo zaspokojeni na podstawie prawa rzeczowego lub wskutek potrącenia.

Syndyk wskazał, iż mając na uwadze regulację art. 16 ust. 1 powołanego rozporządzenia, który stanowi, iż „wszczęcie postępowania upadłościowego przez sąd Państwa Członkowskiego właściwy zgodnie z art. 3 podlega uznaniu we wszystkich pozostałych Państwach Członkowskich z chwilą gdy orzeczenie stanie się skuteczne w Państwie wszczęcia postępowania” uznać należy, iż strona niemiecka dokonując zajęcia

omawianej wierzytelności upadłego naruszyła regulację w/w rozporządzenia także w zakresie bezpośredniego skutku, o którym mowa w cytowanym wyżej przepisie.

W ocenie syndyka strona niemiecka niezasadnie wskazała zatem, iż w niniejszej sprawie koniecznym stało się zastosowanie niemieckich ustaw krajowych. W ocenie syndyka stanowisko to narusza bowiem tzw. zasadę supremacji oraz bezpośredniego skutku tj. zasad ustrojowych porządku prawnego Wspólnoty, z których pierwsza stanowi, iż norma prawa UE ma pierwszeństwo w przypadku kolizji z normą prawa krajowego, niezależnie od miejsca, jakie ta ostatnia zajmuje w hierarchii prawa krajowego. Syndyk wskazał, iż stanowisko takie zajął Europejski Trybunał Sprawiedliwości w sprawie 11/70: Internationale Handelsgesellschaft, które zostało podtrzymane i rozwinięte następnie w opinii 1/91 dotyczącej projektu umowy o EOG. Syndyk wskazał także, iż omawiana zasada wskazuje, iż sprzeczność przepisu krajowego z normą unijną powoduje konieczność zastosowania prawa UE w miejsce prawa krajowego, a obowiązek zastosowania normy unijnej spoczywa na każdym organie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za stosowanie prawa, co wynika jednoznacznie z orzeczenia ETS 103/88: Fratelli Cinstanzo v. Commune di Milano. Odnosząc się natomiast do tzw. zasady bezpośredniego skutku, syndyk wskazał, iż w szczególności unormowania traktatów, jako regulacje prawa pierwotnego, są automatycznie częścią porządku prawnego obowiązującego w państwach członkowskich, bez potrzeby inkorporacji i jako takie winny być stosowane przez organy państw członkowskich oraz mogą być samodzielnym źródłem praw i obowiązku jednostki. Syndyk wskazał, iż zasada ta odnosi się nie tylko do norm obowiązujących w porządku prawnym państw członkowskich bez potrzeby ich inkorporacji, lecz również do norm, których obowiązywanie uzależnione jest od implementacji, z czym mamy do czynienia w przypadku powołanych na wstępie dyrektyw.

Zdaniem syndyka w przedmiotowej sprawie obowiązek zastosowania prawa unijnego w miejsce norm przepisów prawa krajowego ciążył już na niemieckim organie celnym I instancji. Odmowa zastosowania w/w przepisów rozporządzenia, w tym także art. 17 ust. 1 cytowanego aktu mówiącego, iż wszczęcie postępowania określonego w art. 3 ust. 1 wywołuje w każdym innym Państwie Członkowskim, bez potrzeby dopełnienia jakichkolwiek formalności, skutki, które wynikają z prawa Państwa wszczęcia postępowania, jest niezgodne z prawem wspólnotowym. Narusza ona bowiem kompetencje zarówno syndyka, jak i polskiego sądu upadłościowego w zakresie sporządzenia listy wierzytelności oraz planu podziału funduszu masy upadłości, a w konsekwencji zapewnienia jak najwyższego, skutecznego zaspokojenia wierzycieli ujętych na liście wierzytelności. Obowiązek zwrotu zajętych wierzytelności przez niemiecki urząd celny do masy upadłości wynika wprost z art. 20 omawianego rozporządzenia Rady.

Powołane rozporządzenie przewiduje bowiem bezpośrednio uznanie orzeczeń dotyczących wszczęcia, prowadzenia oraz ukończenia postępowań upadłościowych wchodzących w jego zakres zastosowania oraz orzeczeń wydanych w bezpośrednim związku z takimi postępowaniami upadłościowymi, a uznawanie orzeczeń wydanych przez sądy Państw Członkowskich powinno się opierać na zasadzie wzajemnego zaufania; w tym celu przyczyny odmowy uznania powinny być ograniczone do niezbędnego minimum. Co najważniejsze jednak, w zakresie swojej regulacji, niniejsze Rozporządzenie określa jednolite normy kolizyjne zastępujące - w zakresie ich stosowania - wewnętrzne przepisy prawa prywatnego międzynarodowego. O ile nie postanowiono inaczej, zastosowanie powinno znaleźć prawo Państwa wszczęcia postępowania (*lex concursus*). Powyższa norma kolizyjna powinna dotyczyć zarówno głównego postępowania upadłościowego, jak i postępowania wobec Oddziałów zagranicznych; *Lex concursus* określa wszystkie procesowe i materialne skutki postępowania upadłościowego w odniesieniu do dotkniętych nimi osób oraz stosunków prawnych; określa wszystkie przesłanki wszczęcia, prowadzenia oraz ukończenia postępowania upadłościowego.

Odnosząc się do poruszonej w treści orzeczenia Sądu Krajowego w Saarbrücken kwestii zmiany jego treści załączników w/w rozporządzenia poprzez wprowadzenie nazw postępowań upadłościowych oraz związanych z tą dziedziną prawa instytucji wskazać należy, iż tak jak z dniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, prawo tej organizacji międzynarodowej, obejmujące zarówno prawo pierwotne, jak i wtórne - w tym omawiane

rozporządzenie - weszło w skład obowiązującego porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, tak też z tą chwilą polskie prawo upadłościowe i naprawcze, w świetle omawianego rozporządzenia Rady, stało się częścią porządku prawnego Unii Europejskiej, które to prawo, na podstawie aktów prawa wtórnego, obowiązane jest uwzględniać i stosować każde z Państw Członkowskich.

W tym miejscu wskazać należy, iż charakter zabezpieczonego roszczenia nie daje podstaw do odstąpienia od zasady wyrażonej w przepisach art. 4 ust. 1 i 2 w/w rozporządzenia, w związku z czym zastosowanie będzie miał tu art. 18 ust. 1 cyt. aktu, stanowiący, iż zarządca - Syndyk masy upadłości - powołany przez sąd właściwy zgodnie z art. 3 ust. 1, może wykonywać na terytorium innego Państwa Członkowskiego wszystkie uprawnienia przysługujące mu na podstawie prawa Państwa wszczęcia postępowania, dopóki w tym innym Państwie nie zostanie wszczęte kolejne postępowanie upadłościowe lub wskutek wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego nie zostanie zastosowany przeciwny temu środek zabezpieczający. Może on w szczególności, usuwać przedmioty wchodzące w skład masy z terytorium Państwa Członkowskiego, na którym przedmioty te się znajdują. Innymi słowy, zastosowanie środka zabezpieczającego w postaci zajęcia należności przez Urząd Celny, którego skuteczność potwierdzona została w/w orzeczeniem Landgericht Saarbrücken możliwe byłoby, jak już wspomniano, dopiero wówczas, gdyby zostało wszczęte wtórne postępowanie upadłościowe - co jak wiadomo - nie miało miejsca. Mając powyższe na uwadze zastosowanie będzie tu miało postanowienie art. 39 omawianego Rozporządzenia mówiące, iż każdy wierzyciel, którego miejsce zwykłego pobytu, miejsce zamieszkania lub siedziba znajdują się w innym Państwie Członkowskim niż Państwo wszczęcia postępowania, włącznie z organami podatkowymi i instytucjami ubezpieczenia społecznego Państw Członkowskich, może pisemnie zgłosić swoje wierzytelności w postępowaniu upadłościowym i wówczas w przypadku skutecznego zgłoszenia wierzytelności będzie umieszczony na liście wierzytelności.